

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Avgvstini Valerii, Veronensis Episcopi, De Rhetorica
Ecclesiastica Libri III. Perqvam Ervditi**

Valiero, Agostino

Coloniae, 1582

Qua oratione, sacrarum literarum sensus sint adhibendi. Cap. LIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69050)

atq; eorum incredulitatem: Viri Niniuita surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam, quia in predicatione Iona egérunt poenitentiam, & ecce plusquam Iona hic. Regina Austri surget in iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam, quia venit à finibus terra audire sapientiã Salomonis, & ecce plusquam Salomon hic. Allegorica expositiois exemplum dedit, cum Iudæos alloquens de Ioanne Baptista, dixit: Helias quidẽ vêturus est, et restituet omnia; dico aut vobis, quia Helias iam venit; & non cognouerunt eum, sed fecerunt in eum quacunq; voluerunt, significãs his verbis, Heliam in veteri testamẽto fuisse typum, & umbram vitæ Ioannis, qui ab exordio noui testamẽti venit in spiritu & virtute Helia. Anagogica expositioẽ usum B. Paulum in epistola ad Hebræos possumus obseruare, cum terram illam Palæstinarum, patribus repromissam, accommodat ad promissionem diuinæ gloriæ, terram illam tantoperè à patriarchis desideratam, & tot peregrinationibus quæsitam, non esse præsentem, visibilem, terrenam illam regionem Chanaanorum, sed futuram, inuisibilem atq; caelestem patriam, meliora habentem fundamenta, cuius Deus est artifex, & ciuitatem Dei viuentis, Hierusalem caelestem, multis angelorum millibus ornatam.

Qua oratione, sacrarum literarum sensus sint adhibendi.

Cap. LIII.

CAVEANT clerici, nè literæ perpetuò asideant, & solis syllabis ac dictionibus incumbant. Nam qui hoc faciunt, frigidi sine spiritu, exangues, aut potiùs ex-
animes

animas interpretes sacrarum literarum se ostendunt; sed multo magis caueant, quod adolefcetes, ingenij quodam impetu, facere consueuerunt, ne sententias salutes & preclara documenta, quae in litera continentur, omittentes, allegorias ipsi potius in medium proferant, & cogitationes suas interdum venditent. quod quidem facillimum putauerunt sancti Hieronymus & Augustinus. ita enim Hieronymus in praefatione in Abdiam; Cum essem paruulus, inquit, ut paruulus loquebar, ut paruulus sapiebam, ut paruulus cogitabam; postquam factus sum vir, quae paruuli erant, deposui; cumque laudari, quae ipse scripserat per allegoriam in ipsum prophetam, audiret, scripsit haec verba: Ille predicabat, ego erubesceram. Et S. Augustinus fatetur se, cum prius per allegoriam facili labore scripsisset in Genesim, paulo post in eodem libro, literalem expositionem tentasse. Historicum igitur expositionis genus admodum necessarium in primis Ecclesiasticus orator aggrediatur, quia si negligatur, periculum est, ne incidat in varios errores; & quemadmodum B. scribit Augustinus, quis nisi impudentissimè nitatur aliquid in Allegoria positum interpretari, nisi habeat manifestissima testimonia; quorum lumine manifestentur obscura? Quamobrem historica expositio veluti basis omnium interpretationum, substernenda est; pure, aperte, et apposite, exponenda sunt proposita scripturae, siue euangelia, siue B. Pauli epistola, & dilucida breuitate sunt exponenda: et cauendum est clericis, ne ignoratione historici sensus literam detorqueant durius: ac ea relicta, ad remotas aliquas allegorias confugiant; sed, ut Chrysostomus fecit, allegoricis & anagogicis inuolucris ita abstineant, ut

paucis admodum in locis, cum necessitas flagitat, eis utantur; breuiter, si fieri potest, res maximas soluant, ut fecit S. Chrysostomus, cum locum illum admodum difficilem explicaret: Non est volentis, neque currentis, sed Dei misericordis: vir admirabilis, vnicuique verbo tantum, maximam et difficilem questionem soluit, et sic est interpretatus: non est volentis, neque currentis tantum, sed Dei misericordis, idque fecit, ut infirmitatem humanam patefaceret, et Dei misericordiam, ut par est, declararet. Sin autem accidat, ut in aliquam questionem minimè dissimuladā Ecclesiasticus orator incidat, non prius est aggredienda, quam ostenderit, se studiosè illam disputandi occasionem non inuenisse, nec inuētā sumpsisse, sed coactum perfidia hereticorum, aut alia aliqua de causa, illam tractare. Ea verò, quæ historico sensu orator Ecclesiasticus declarauerit, interdum ad mores reformandos accommodabit. Verbi causa in historia Loth dicere poterit, quàm detestanda sit ebrietas, cum in omnibus ætatibus, tum maximè in senectute, et quòd vix vnquam illud vitium reperiat, quin multa alia habeat sibi coniuncta. Item ex historia Petri, qui fleuit amarè, perspicitur potest, quàm grata sint ac salutare poenitentium lachrymæ, quas S. Bernardus delicias angelorum nominauit, et alius sanctus vir dixit esse balneum, quo, animæ sordibus peccatorum abluuntur, et sponsa Christi euadunt. In allegorijs explicandis, hoc est obseruandum, necessitatis et vilitatis causa fuisse inuentas. Necessitas tribus de causis oritur: cum nisi ad allegoriam confugiamus, verba falsitatem videntur præferre: cum in sensu Grammatico si verba sumantur, pariunt absurditatem: tertio, cum sensus Grammaticus pugna-

pugna-

pugnare cum Christiana doctrina videtur. Quamobrè
quidquid in veteri & nouo testamento eiusmodi occur-
rerit, allegoricè scriptum iudicabit. In expositione alle-
gorica, diligētiam adhibebit; etiam si verba, quæ scripta
sunt, nullam aut minimam, in historico sensu sumpta, v-
tilitatem videantur afferre. quomodò enim ea, quæ in ve-
teri testamento scripta sunt de circuncisione, de sacrifi-
candis pecudibus, de comedendo agno, in hac luce euan-
gelica, in qua, Dei benignitate viuimus, Ecclesiasticus o-
rator interpretabitur, nisi ad allegorias, illis adhibitis re-
gulis, quas paulò antè dixi, confugiat? Abrahamā duas vxo-
res, & duos filios habuisse, quo cum fructu poterit au-
dientibus exponere, nisi ad Christum habentem duo te-
stamenta & duos populos, vt S. Apostolus interpretatus
est, allegoricè ea referat? Hortamur clericos, nè, quouis
loco allegorias in medium proferre audeant: id enim est
temerarium, nec solum temerarium, verùm etiam ad-
modum inutile, & interdum etiam perniciosum. quam
occasionem religionis nostræ accusanda & deridenda,
Porphyrius, Christiani nominis acerrimus hostis, sumpsit.
Quarè ità texenda est allegoria, vt sententiam expri-
mat, alio in loco proprijs verbis, idemquæ significanti-
bus, expressam. Ac cum ad populum sermo habetur, al-
legoria ad locos communes, de Dei prouidentia, de
amandis virtutibus, de fugiendis vitijs, & ad huiusmodi
populares propositiones, sunt accommodanda; breuiter
tamen, & acutè, atque ad excitandos animos segnes, &
radio affectos, in sermone graui & longo, sunt adhiben-
da. Sed hæreant hac semper in animo, vt vel propter ne-
cessitatem, vel propter utilitatē, et ad vitæ institutionem,
& ad

& ad mores corrigendos, adhibeantur, non ad dogmata confirmanda, nisi postquam illa dogmata, antea fuerint comprobata.

De typo siue figura veteris testamenti.

Cap. LIIII.

VALDE similis est allegoriae typus, ita ut quidam alterum ab altero vix separare potuerint; est tamen aliqua differentia. Nam typus siue figura est, cum aliquid ex veteri testamento assumitur, quod significauerit, aut adumbrauerit aliquid gestum aut gerendum in Ecclesia: & ferè omnes typi siue figurae adumbrant aut Christum venturum, eiusque passionem, resurrectionem, & reliqua mysteria; aut Ecclesiam, variosque eius status & mutationes, aut Euangelium, eius progressiones & incrementa. Allegoria diuersum quiddam est, ut diximus, siue enim ex veteri, siue ex nouo testamento sumatur, exprimit aliud diuersum ab eo, quod vocibus significatur, quod ad institutionem maxime pertinet. Animaduertat Ecclesiasticus orator ex eodem loco, diuersa ratione, posse sumi typum & allegoriam: verbi causa, pugna illa Dauidis cum Golia, est typus victoriae Christi, quam retulit de sathana; sin autem referatur ad nos, dici potest allegoria; ut, quemadmodum Dauid pugnavit cum gigante, ita pugnemus nos cum inimicis domesticis, sathana, mundo, carne, à quibus acriter oppugnamur. Typi pulcherrimi sunt multi: typus Ioseph, qui fuit venditus à fratribus, qui fuit figura Christi. typus Iona, qui tribus diebus fuit in ventre ceti, qui exprimit mortem et resurrectionem Christi. Item typus serpentis aenei & Sampsonis, in quorum tractatione Ecclesiasticus